

Varangerhalvøya
nasjonalparkstyret

Møteinnkalling

ST 5/2023

Tilleggssak

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
41/23	Behandling av søknad om endret plassering for værstasjon ved Ragnarokk hytta - Varangerhalvøya nasjonalpark - UIT COAT		2019/2232

Arkivsaksnr: 2019/2232-49

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 31.08.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyret/Várnjárgga álbmotmeahccestivra	41/23	06.09.2023

Behandling av søknad om endret plassering for værstasjon ved Ragnarokk hytta - Varangerhalvøya nasjonalpark - UIT COAT

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyret avslå søknad om å flytte værstasjon fra dagen 50 m unna til 100 m unna Ragnarokk hytta (100 m) jamfør Verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark §§ 2 og 3.1, og Naturmangfoldlovens 9 (føre -var hensyn), 48 §.

Flytting av værstasjonen i lengre avstand fra hytta enn dagens 50 m, vurderes for å stride mot verneformålet – «bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep» og vil påvirke verneformålet nevneverdig.

Ved etablering av infrastruktur såpass langt unna den eksisterende Ragnarokkhytta dvs. 100 m, ansees værstasjonen for å kunne påvirke landskapet og verneformålet nevneverdig.

Prosjektet anbefales å gjøre systematiske snømålinger i 50 m radius rundt hytta mht. å finne den beste plassering, jamfør avklart avstand for plassering på inntil 50 m fra hytta i vår tidligere tillatelse. Av design på væsenderen ser vi at det er mulig å plassere måleutstyret øverst på midtstolpen for å øke avstanden til bakken.

Søknad om motorferdsel er ikke behandlet i denne saken. Den kan behandles på delegert myndighet når justering av plassering er avklart.

Saksopplysninger

Søknaden

Viser til tillatelse til oppsetting av værstasjon ved Ragnarokk, deres sak 2019/2232-26. I vilkåret for tillatelsen står det at værstasjonen ikke skal stå lengre ifra hytta enn 50 meter. Den står pr. i dag ca. 50 meter øst for hytta.

Som vedlagte bilde viser var den så å si helt nedsnødd i vinter, og vi ønsker derfor å flytte den.

Måling av snødybder viste at det ble mindre snø litt lengre sør for hytta. Vi ønsker derfor å flytte den ca. 100 meter sør for hytta som vist på vedlagte kart.

Ut i fra vår vurdering vil ikke denne endringen ha nevneverdig betydning med tanke på innvirkning på landskapet.

For å gjennomføre flyttingen er vi avhengige av å fly inn for å få den flyttet.

Derfor søker vi også om å fly inn å lande ved Ragnarokk i løpet av høsten. 1 landing vil i så fall være tilstrekkelig.

Med vennlig hilsen / Dearvuodát

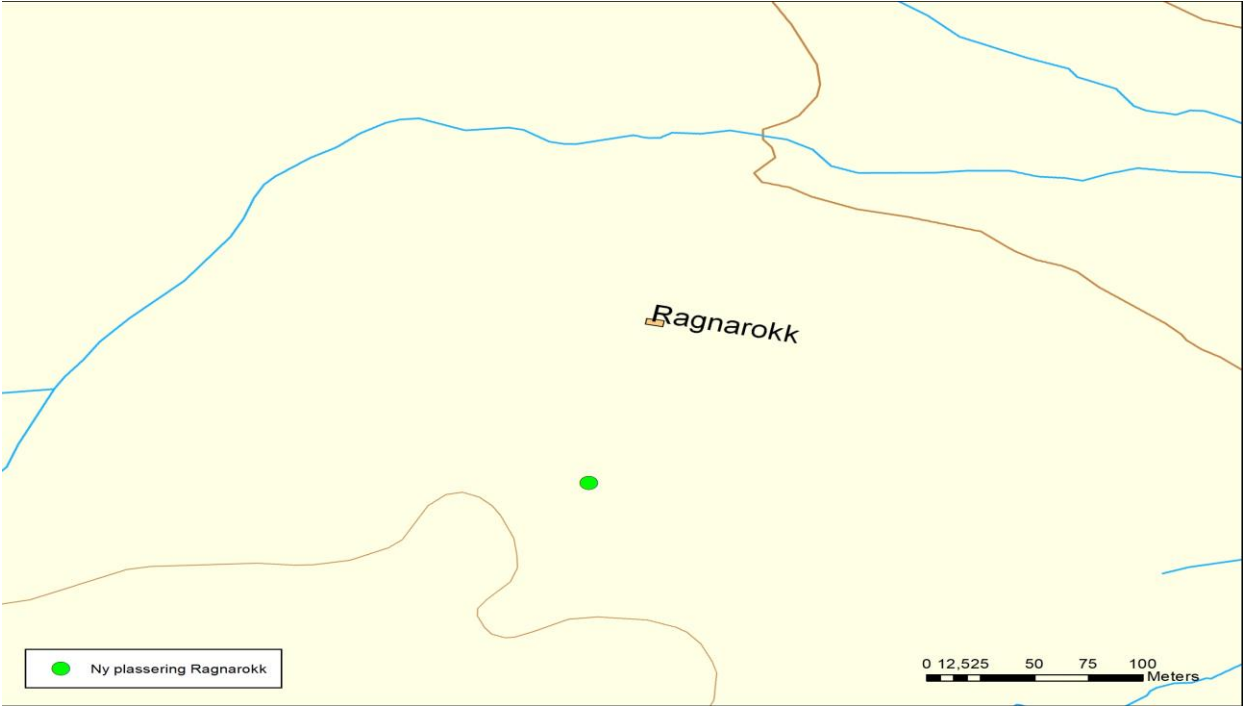
Jan Erik Knutsen

Rådgiver / ráđđeaddi

UiT Norges arktiske universitet COAT Varanger

Bilder og kart fra søknad:

Vurdering

Regler og retningslinjer for saksbehandlingen

Naturmangfoldloven, verneforskrift og retningslinjer

Søknaden er behandlet etter verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og naturmangfoldloven (NML). Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter utgitt av Miljødirektoratet 2014 er også lagt til grunn.

Verneforskriften for Varangerhalvøya Nasjonalpark sier

Verneformål

Formålet med Varangerhalvøya Nasjonalpark er å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

I sone A er det avgrenset et særlig viktig myr- og våtmarksområde med stor vitenskapelig betydning som referanseområde og med egenart i form av mange småvann og myrdammer. Området gir leveområder for en rik og variert fauna av våtmarksfugl, også trua arter. Området er svært viktig for sædgås og dverggås.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

- Verneforskriftens § 3, punkt 1.1 **Vern mot inngrep i landskapet**

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling, henleggelse av masse, sprenging, boring, bryting av steiner, mineraler og fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering, annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Angående søknad om oppsett av værstasjoner er det ikke spesifikke unntaksbestemmelser i verneforskriften som tilsier at det kan gis dispensasjon jamfør unntak i verneforskriften. Oppføring uten dispensasjon ville være i strid med verneforskriftens § 3 punkt 1.1 Vern mot inngrep i landskapet.

Saken må vurderes jamfør unntaksbestemmelsene for verneforskrifter i Naturmangfoldlovens § 48.

Arbeid i forvaltningsplanen pågår og det er ikke gitt retningslinjer relatert til forskning ved saker jamfør Naturmangfoldlovens § 48, og miljødirektoratets veileder legges til grunn, samt praksis for inntil i dag.

Naturmangfoldloven

Med hjemmel i lovens § 48 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot verneformålet, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Denne bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

I klageavgjørelse 7.9.2020 for etablering av fullskala COAT-prosjekt kom Miljødirektoratet til at etableringen av prosjektet ikke kommer innunder kategorien for «vesentlig samfunnsinteresse» mht. uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet, jmfør naturmangfoldlovens § 48.

Denne saken, i denne sammenhengen er ikke da av en slik karakter at den kan kategoriseres jmfør § 48 innenfor «bestemmelser om vesentlige samfunnsinteresser eller sikkerhetshensyn».

Saken vurderes jmfør bestemmelsen «forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot verneformålet, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.» Begge kravene må være oppfylt for å kunne gi dispensasjon.

Naturfaglig beskrivelse av området

Området er i lavarktisk klimasone og preges av at det er høyereliggende med sparsom vegetasjon. I området forekommer årviss sjeldne arter som snøugle med fast forekomst av fjellrev. I området er det fast bestand av Kongeørn, karakterarter som heilo, blåmeis, fjelljo, heilo, fjellerke, lappspurv, jaktfalk, fjellvåk m.fl.

Området ved Ragnarokk ligger på kanten av et platå av stein og ur og blokkmark som strekker seg 3,5 km fra hytta til høyeste topp på Østsiden av Varangerhalvøya - Skipskjølen. Området har sannsynligvis permafrost. Ragnarokkhytta ligger litt i et søkk og er ikke så lett å se fra syd eller vest, men sees fra nord og øst på noen km avstand. Vinterstid er området som en hvit heldekkende slette, men enkelte søkk nesten uten større steinblokker.

Ragnarokkhytta med utsikt mot Skipskjølen.

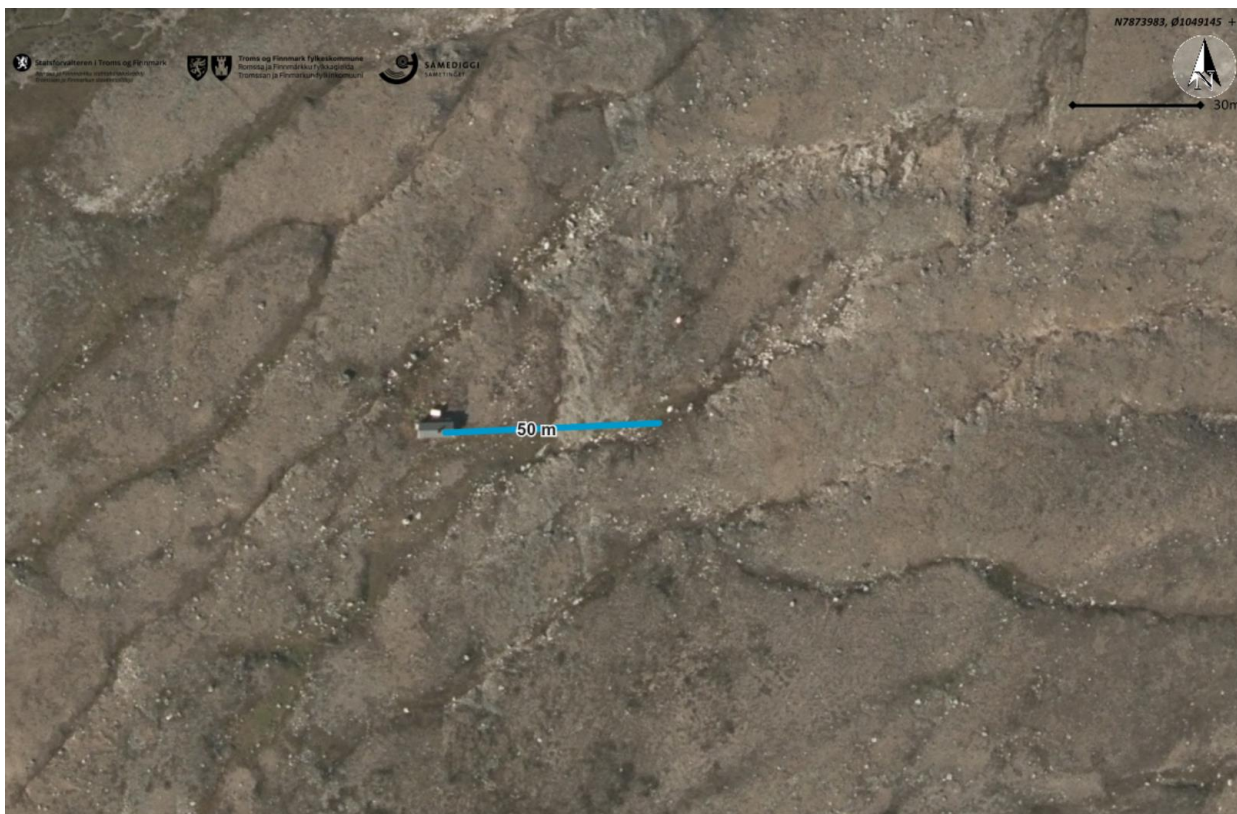

Landskap i omegn av Ragnarokkhytta (bilde tatt fra helikopter 300 m over Skipskjølen)

Ragnarokkhytta - omgivelser sommerstid

Ragnarokkhytta – 50 m er illustrert ved blå strek (ca. dagens plassering av værstasjon)

Naturmangfoldlovens § 7

Vurdering jamfør naturmangfoldlovens § 8 - 12

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget Nml. 8 -12)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

Kunnskapen i saken vurderes som god nok jamfør kravene i Naturmangfoldlovens § 8.

Forvalter og styremedlemmer har befart stedet vinterstid og på barmark, før eksisterende sender ble satt opp. Intensivområdet i Bergebydalen hvor det er fullskala værstasjoner, er også blitt befart. Vurdering for høyde på sender og plassering ved eksisterende infrastruktur er således grundig vurdert.

§ 9 (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Vurdering

Værstasjon er omsøkt flyttet fra dagens plassering 50 m fra Ragnarokkhytta til 100 m, begrunnet med at snømengdene når høyt opp på masten, og det påvirker måleinstrumentene.

Saken vurderes for å ha presedensfare da «nært inntil eksisterende infrastruktur» utfordres, til å forlenges. I dag er værstasjonene det er gitt tillatelse til å plassere i nasjonalparken plassert 50 m fra hytta Ragnarokk, ca. 20 m fra hytta Hybia og 25 m fra Hengebrua. En utvidelse til 100 m ved en lokasjon kan medføre søknader om lengre avstand fra andre lokaliteter senere begrunnet med «mer optimal plassering», med negativ påvirkning på landskapet.

Ved plassering av installasjoner 100 m fra eksisterende infrastruktur utfordres også verneformålet, og hjemmel for tillatelse jamfør Naturmangfoldlovens § 48.

Naturmangfoldlovens §9 er aktuell.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Totalomfang av etablerte installasjoner og forskningsutstyr og periode disse står ute gjennom året, samt ferdselen knyttet til oppfølging av installasjonene i COAT – prosjektet er viktig å vurdere mht. den samlede belastning på området. Værstasjonene er plassert nær eksisterende infrastruktur og belastning på verneområdet ved påvirkning på landskap blir lav med omsøkt høyde (3 m). Dog kan 100 m fra eksisterende infrastruktur betraktes som for langt unna. Brukere av nasjonalparken kan ha ulike oppfatninger. Hjemmelen for å gi tillatelse er snever.

Naturmangfoldlovens §11 (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Kostnadene ved miljøforringelse belastes tiltakshaver ved at en benytter de metoder for frakt av utstyr inn til området som vurderes som de mest miljøforsvarlige, og i den periode det har minst konsekvenser for verneverdiene.

Naturmangfoldlovens §12 (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater

----

Forvalter vurderer det til at 100 m er for langt unna eksisterende infrastruktur i kjernen av Nasjonalparken mht. begrepet «nær annen infrastruktur». Det er tidligere omsøkt å plassere værstasjon 125 m fra hengebrua i Komagdalen. Det ble avslått. Dagens tillatelse tilsier inntil 50 m fra hytta, og plassering nærmere hytta er bedre for landskapet og kommer innen begrepet »bedre miljøforsvarlig teknikk» .

Av bildene av værstasjon kan man se at målingsutstyret kan plasseres høyere på pålen (3 m høy), og ved noe endring av design på værstasjonen vil man oppnå høyere høyde fra måleinstrumenter til snødekket om det blir 2-2,5 m snø. Jmfør krav til miljøforsvarlig teknikk kan det synes som det er noe justeringsmuligheter på utstyret.

Det er ikke gjort systematiske snømålinger mht. å identifisere om det fins bedre lokaliteter i 50 m radius nær hytta, som er rammen for tillatelse.

Vurdering av dispensasjon til vitenskapelige formål

Søknaden angår dispensasjon til vitenskapelig formål, og verneforskriftens generelle unntaksbestemmelse gjelder ikke lenger, og slike saker skal da vurderes etter § 48 *første alternativ* som åpner for unntak dersom det "*ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig*".

Veileder til behandling av søknader om dispensasjon i verneområder under tema til vitenskapelige formål sier;

I vurderingen av om dispensasjon skal gis må nytten av et forskningsprosjekt vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen ellers medfører. Det er først og fremst aktuelt å gi dispensasjon til tiltak når det er nødvendig for forskning.

Forskningsaktiviteter som ikke trenger å lokaliseres til et verneområde, bør imidlertid kanaliseres utenfor verneområdet. Det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg (ny infrastruktur) eller terrenginngrep i verneområdene.

Som regel bør det gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdier. Det kan være aktuelt å stille vilkår om at forvaltningsmyndigheten skal få tilgang til resultatet av vitenskapelige undersøkelser, som ledd i å øke kunnskapen om området, jf. Naturmangfoldloven § 8.

Nasjonalparkstyret gav tillatelse til å videreføre en rekke overvåkningstiltak av dyreliv og vegetasjon, nye overvåkningstiltak og utplassering av mindre infrastruktur i 2018. Eksempelvis mikrotemperaturloggere og kamerabokser for smånagere. Det er også gitt tillatelse til å utplassere foringsstasjoner for fjellrev og chiptellere for fjellrev med solvellepanel (chiptellere med paneler er nå fjernet).

Den 28.03.2022 ble det gitt tillatelse til å oppføre en værstasjon på 3m ved Ragnarokkhytta. Værstasjonene kompletterer de andre tiltakene som er innvilget slik at COAT kan gi de data som er tiltenkt for å overvåke klimasonenes næringsnett og vegetasjon fra Soppa vatn og opp til Ragnarokkhytta i Komagdalen.

Bakgrunnen for avslag på flere tiltak i de ulike modulene i prosjektet i 2018 var at man mente omfanget av installasjoner ble for stort i sum, enkelte tiltak ønsket man ikke å gi dispensasjon til da man mente det ville prege verneområdet og påvirke verneverdiene nevneverdig, og vilkår for å gi dispensasjon var ikke til stede.

Tiltakene relateres til hverandre i prosjektet, med fokus på overvåkning av næringsnett i arktisk klima. Da dispensasjon ble gitt til værsender ved Ragnarokk ble det lagt vekt på at værstasjon ved er redusert til 3m høyde, plassert «like ved disse» og vil være vesentlig for prosjektets data i prosjektet. Usikkerhet knyttet til gjensinn og synlighet i landskap ble vurdert for å falle bort – da tiltaket var betydelig redusert i høyde fra 10 m til 3m. Det som er omsøkt nå er i større avstand fra eksisterende infrastruktur.

Det vil være til fordel for verneområdet å innhente mer kunnskap, særlig aktualisert når klimaendringene er skissert til å bli såpass omfattende som spådd på Varangerhalvøya. Klimaendringene kan påvirke en rekke av de artene som lever i området negativt. Fuglesamfunnene sommerstid består av en rekke spesielle arter som er vanlig her, men ikke ellers i landet. Arter som lappspurv og snøugle er noen eksempler. Lirypebestanden og fjellrypebestanden er også i dag mindre enn før, og rype er en nøkkelart som inngår i dietten til fjellreven og en rekke andre arter som snøugle, jaktfalk og Kongeørn. Ved reetablering av fjellrevbestanden hvor rype er en del av dietten i tillegg til smågnagere må andre arters rolle i næringsnettets belyses mht. å kunne velge de mest aktuelle forvaltningstiltak slik at fjellreven også skal kunne ha en fremtid på Varangerhalvøya.

Med betydelige klimaendringer vil forvaltningen dra nytte av kunnskapen som innhentes av forskningen og dette vil veie opp for de eventuelle visuelle ulemper med utplassert infrastruktur plassert allerede. Infrastrukturen i sum og at den blir såpass spredt tilsier at brukere av området neppe vil øke i en slik grad at området oppfattes som preget av infrastruktur fra forskning.

Klimaets påvirkning på smågnagerbestandene, som nøkkelfaktor for en rekke andre dyrearter på halvøya, vil for fremtiden være relevant å få mer kunnskap om for eventuelt å kunne vurdere de beste forvaltningstiltak dersom flere av nøkkelartene i området blir mer truet enn de er i dag.

Formålet med Varangerhalvøya nasjonalpark er å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

Omsøkt værstasjoner, når de plasseres nært opptil eksisterende infrastruktur og eventuelle ulemper på landskapet er vurdert som beskjedne når den samlokaliseres med hytta. Fordelene av tiltaket ble vurdert som større enn ulempene, og en oppføring av en mast på 3m ved Ragnarokkhytta ble ikke vurdert for å stride mot verneformålet. Dette var dog på inntil 50 m avstand fra hytta. Forvalter vurderer det til at en dobling av avstand har betydning og vil være uheldig.

Presedens vurderinger

Når vedtak etter naturmangfoldlovens § 48 skal fattes, er det særlig viktig å tenke på eventuelle presedensvirkninger av vedtaket.

Innvilgelse vil ha uheldig presedens innen denne nasjonalparken men kan også ha betydning ved tilsvarende søknader i andre Nasjonalparker. Et eksempel er kamerabokser for smågnagere, som Varangerhalvøya nasjonalparkstyre var positiv til, som nå også innvilges i en rekke andre verneområder i forbindelse med nasjonal overvåking av smågnagere.

At nasjonalparken ligger lengst i nord og deler i Lavarktis klimasone tilsier at dette er noen av de landområder på fastlandet som vil bli påvirket mest av klimaendringene. Med de spesielle tilpassede arter som lever her må man også kunne vurdere tilstand og aktuelle forvaltningstiltak som prosjektet vil kunne bidra med.

Dette så lenge tiltakene med bygget ikke vurderes for å stride mot vernevedtakets formål og ikke påvirke verneverdiene nevneverdig. Og heller ikke at samlet påvirkning på verneområdet jamfør naturmangfoldlovens § 10, blir for stor.

Bakgrunnen for vernet av Varangerhalvøya Nasjonalpark omfatter ikke forskningsformål og presedensen fra saker i andre nasjonalparker er relevant med nasjonalparker hvor forskning

heller ikke inngår som en del av verneformålet. Dog var det en rekke pågående prosjekter i regi av UIT fra før vernet ble etablert som senere er utvidet og bygd på som vil gi nyttig informasjon til forvaltningen av artene innen nasjonalparken, men vil også gi nyttig kunnskap nasjonalt.

Nasjonalparker med tilfeller av innvilget tillatelse til infrastruktur hvor verneformålet omfatter referanseområde for forskning er ikke direkte sammenliknbare med Varangerhalvøya Nasjonalpark. Praksis for forskningstiltak i Nasjonalparkene på Svalbard er heller ikke sammenliknbar med fastlandets nasjonalparker pga. ulike verneformål og regelverk. Det vises til at det ikke er gitt tillatelse til frittstående værstasjoner på Svalbard i nasjonalparker hvor vitenskapelige formål er en del av bakgrunn for vernet. Forvalter legger til grunn at værstasjon «inntil etablert infrastruktur» stiller seg annerledes.

Vurdering om det bør gis tillatelser

Vilkåret for å kunne gi dispensasjon etter Nml. § 48 er som nevnt at tiltakene ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. At et stort område skal bevares i det vesentlige urørt, tilnærmet fritt for tekniske inngrep fremgår av formålsbestemmelsen i verneforskriften § 2. Dispensasjonsadgangen er snever.

Forvalter kommer til at 100 m unna hytta blir for langt til å være «nær eksisterende infrastruktur».

Og værstasjonen vil kunne betraktes som en egen installasjon med nevneverdig påvirkning på landskapet. Tiltaket vil stride mot verneformålet og påvirke verneverdiene nevneverdig.

Nasjonalparkstyret har gitt en ramme på inntil 50 m fra hytta ved dispensasjon.

- ✓ Forskningsutstyret på påle (3) synes også for å kunne plasseres noe høyere opp for slik å begrense utfordring med for høy snødybde for måleinstrumentene.
- ✓ Prosjektet oppfordres til å gjøre mer nøyaktige snømålinger inntil 50 m fra hytta.
I avstand av ca. 25 m fra toalettet på hytta er det erfaringsvis mindre snø. En værstasjon nærmere plassert hytta som er noe høyere enn 3 m – kan inkluderes i vurderingen.
- ✓ Plassering og høyde på værstasjon skal ikke påvirke verneformålet nevneverdig.

